

Bija milzīga pretestība pret obligātu produkta izcelsmes valsts norādi veikalu plauktos, un, ja sākotnēji šāda pozīcija pat nebija īsti izprotama, tad pēc brīža atklājās, ka prece, kuru patērētāji uzskatīja par Latvijas ražotāja vai izcelsmes produktu, izrādījās pavisam ar citu uzrakstu vai arī tās izcelsme bija ar norādi *Nezināma*, jo tika tirgots vairāku valstu izaudzētā sajaukums,

Normunds Šmits,

Zemkopības ministrijas parlamentārais sekretārs.

tajā brīdī šādu izaudzētu dārzeņu nebija. “Šobrīd par izcelsmes valsts norādi, kura neatbilst preces pavaddokumentos norādītajam, ir paredzēta iespaidīga soda nauda, tāpēc arī par blēdībām šajā kontekstā īsti vairs runāt nevar,” tā uz jautājumu par iespējamu citas preces izcelsmes valsts norādi atbild N. Šmits. Viņš gan piekrīt, ka teorētiski pastāv citas iespējas, kā šo izcelsmes valsts jautājumu manipulēt. “Bet kāda gan varētu būt bijusi aina veikalos, ja nebūtu prasības par obligātu izcelsmes valsts norādi, tās atbilstību pavaddokumentos norādītajam un tūkstošiem eiro lielām soda naudām par šo prasību ignorēšanu vai vēl jo vairāk – pārkāpšanu? Vienkārši patērētāju maldināšana, jo par Latvijas precēm tika uzdotas tās, kuras tādas nebija, un to var arī pašlaik ļoti labi ieraudzīt veikalu vitrīnās,” jautā N. Šmits. Viņaprāt, izcelsmes valsts obligāta norāde ir labs risinājums, lai pieliktu punktu patērētāju maldināšanai.

Nosacījumu algoritms

“Veikalos jau labu laiku var redzēt produkta izcelsmes valsti, un tas ir mainījies patērētāju uzvedību un balsojumu ar savu maciņu, tomēr izbrīna, ka normatīvi ļauj par izcelsmes valsti norādīt Latviju, kaut arī produkta izejmateriāls šeit neaug, bet gan tikai tiek attiecīgi apstrādāts vai pārstrādāts,” uz vēl vienu svarīgu faktoru norāda R. Feldmanis. Viņš atzīst, ka, tuvojoties gada jubilejai par izcelsmes valsts obligātu norādi, ir nepieciešams veikt analīzi, un tās rezultātā arī iespējams mainīt attiecīgās vadlīnijas un kritērijus, kad produktam ir Latvijas un kad tomēr īsti nav Latvijas izcelsme. “Patērētāji priekšroku dod un labprāt iegādājas Latvijas iz-

celsmes produkciju, un tieši tāpēc tirgotājiem ir vēlme attiecīgo produktu norādīt kā Latvijas izcelsmes, kaut arī tas īsti neatbilst patiesībai, taču pēc attiecīgajām vadlīnijām tomēr uzskatāms par Latvijas produktu,” uzsver R. Feldmanis. Viņš norāda, ka šī ir ļoti plaša un, iespējams, sarežģīta sfēra, jo mums ir daudz importa maisījumu – imports, kam pievieno Latvijas komponentu. “Latvijā esošs ražošanas uzņēmums pamata izejvielu importē, tam pievieno attiecīgas sastāvdaļas, kas arī ir importētas. Kāda ir šī gatavā produkta izcelsmes valsts?” par produkta izcelsmes valsts noteikšanas niansēm jautā R. Feldmanis. Viņš steidz savu sacīto papildināt, ka klasiskā izpratnē loģiski būtu, ka Latvijas izcelsmes produkta nosaukums atbilstu tad, ja izejviela (piens, gaļa, dārzeņi, augļi, graudaugi) būtu izaudzēti Latvijā un pārstrādāti produkcijā, izmantojot arī importētās piedevas. “Kādām jābūt importēto un pašmāju izejvielu attiecībām, lai varētu rakstīt *Latvijas izcelsmes produkts*, vai tomēr šādu lepu uzrakstu tirgotājam

nebūtu tiesību konkrētajam produktam pievienot?” uz vēl vienu izcelsmes valsts norādes problemātiku uzmanību vērš R. Feldmanis. Viņaprāt, minētais nav jāuztver kā kritika un esošās sistēmas graušana, bet gan kā konstruktīva dialoga pamats. “Papīrs pacieš visu, un brīžam to smērēšanai nav nekādas jēgas, taču Latvijas valstij tās pārtikas drošības interešu vārdā šis izcelsmes valsts jautājums ir ļoti būtisks, vēl jo vairāk, ja pastāv risks, ka patērētājam dārzeņus, kuri izaudzēti valstī, kuru nevēlamies atbalstīt ar savu maciņu un vairot tās ekonomiskos ieguvumus,” tā R. Feldmanis. Viņaprāt, radikāli ir jāmaina iepirkuma procedūra, jo tādi daudzsoļi kritēriji, kam būtu jāveicina vietējā ražojuma noietu, piemēram, attālumus, vairs nav šķērslis importam. “Iepirkuma uzvarētāji ir iemanījušies to apiet, un arvien mazāk kļūst pašmāju piegādātāju, kas vēlas okškerēt un lavierēt iepirkuma birokrātijā,” secina R. Feldmanis. Viņaprāt, izsekojamību nodrošinātu QR kods, ko cenšas ieviest Normunds Šmits. “Tā ir vienīgā iespēja, kā to nodrošināt,” uzsver N. Šmits. Viņš gan steidz piebilst, ka ik pa laikam tiek novēroti mēģinājumi vai nu pilnībā atcelt, vai arī ignorēt zaļā publiskā iepirkuma nosacījumus, jo īpaši ēdināšanas segmentā. “Reizēm šādi mēģinājumi tiek pasniegti, ka “tos nav iespējams izpildīt”, “vietējie audzētāji, ražotāji tos nespēj izpildīt”, “pārāk daudz birokrātisku un sarežģīti izpildāmu prasību”, bet kopumā tā ir nekas cits kā vēlme izslēgt pašmāju audzētājus un ražotājus no piegāžu ķēdēm un strādāt ar vienu piegādātāju, kurš visbiežāk ir vairumtirgotājs – importētājs,” tā N. Šmits.

